

Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка

Наумко Ю.С.

доцент, к.е.н.,

доцент кафедри економіки,

Сумський національний аграрний університет

АНАЛІЗ ПЕРЕДУМОВ КОНКУРЕНТНОГО РОЗВИТКУ

СІЛЬСКИХ ТЕРИТОРІЙ

ANALYSIS OF PREFERENCES FOR COMPETITIVE

DEVELOPMENT OF AGRICULTURAL TERRITORIES

У статті проаналізовано передумови конкурентного розвитку сільських територій. Обґрунтовано теоретико- методичні основи та розроблено практичні рекомендації з формування конкурентних засад сталого розвитку сільських територій. З'ясовані особливості фінансової децентралізації об'єднаних територіальних громад (ОТГ). Проаналізовано суть реформи децентралізації та місцевого самоврядування. Досліджено окремі теоретико- методологічні та прикладні основи забезпечення сталого сільського господарства на конкурентних засадах як чинника сталого розвитку сільських територій.

Ключові слова: об'єднанні територіальні громади (ОТГ), сільські територіальні громади, сталий розвиток, сільські території, децентралізація.

В статье проанализированы предпосылки конкурентного развития сельских территорий. Обоснованно теоретико- методические основы и разработаны практические рекомендации по формированию конкурентных основ устойчивого развития сельских территорий. Выявлены особенности финансовой децентрализации объединенных территориальных общин (ОТГ). Проанализированы суть реформы децентрализации и местного самоуправления. Исследована отдельные теоретико-методологические и

прикладные основы обеспечения устойчивого сельского хозяйства на конкурентных началах как фактора устойчивого развития сельских территорий.

Ключевые слова: объединенные территориальные общины (ОТГ), сельские территориальные общины, устойчивое развитие, сельские территории, децентрализация.

The article analyzes the prerequisites for competitive development of rural areas. The theoretical and methodological foundations are grounded and practical recommendations are developed on the formation of a competitive basis for the sustainable development of rural areas. The features of financial decentralization of the united territorial communities (OTG) are clarified. The essence of the reform of decentralization and local government is analyzed. Separate theoretical, methodological and applied principles of sustainable agriculture on a competitive basis as a factor of sustainable development of rural areas have been studied.

Keywords: association of territorial communities (OTG), rural communities, sustainable development, rural areas, decentralization.

Постановка проблеми. Реформа децентралізації, яка впроваджується в Україні, дала новий поштовх до розвитку сільських територій. Суть реформи полягає у спроможності самостійно вирішувати питання місцевого розвитку за рахунок власних ресурсів. Відповідно, перед новоутвореними об'єднаними територіальними громадами (ОТГ) виникає можливість сформувати систему управління, яка б забезпечувала перспективи розвитку території не лише з позиції соціально-економічної ефективності, а й з дотриманням принципів сталого розвитку орієнтованих на інтерес майбутніх поколінь. Цілі сталого розвитку, які були затверджені у 2015 році на саміті Організації Об'єднаних Націй є тим базовим орієнтиром, що визначає перспективні напрями розвитку як усього світу, так і конкретно України, і, зокрема, сільських територій. В той же час, потрібно говорити, що всі об'єднані територіальні громади (ОТГ) не зможуть розвиватися одними темпами за однією схемою, відповідно у кожній територіальній одиниці мають бути визначені конкретні

конкурентні переваги, що забезпечать можливості сталого розвитку. Враховуючи традиції господарювання в українському селі, саме сільське господарство є ключовою галуззю яка має брати участь у забезпеченні сталого розвитку території, в межах якого воно здійснюється. Пошук та оптимізація зусиль задля активізації конкурентних переваг території має бути в пріоритеті діалогу менеджменту об'єднаних територіальних громад (ОТГ) та суб'єктів підприємницької діяльності і саме на конкурентних засадах, в енергетичному поєднанні усіх складових ресурсного потенціалу, має будуватися територіальна громада нового типу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-методологічні та прикладні засади забезпечення сталого розвитку сільських територій знайшли відображення у багатьох наукових працях як вітчизняних так і закордонних вчених економістів. Зокрема свої дослідження за вказаним напрямом проводили О.Білорус, О.Бородіна, В.Дієсперов, І.Іртищева, М.Малік, Л.Мельник, Л.Михайлова, О.Могильний, Ю.Петрушенко, Г.Черевко та багато інших.

Вагомий внесок у формування базових засад сталого розвитку внесли закордонні науковці Г. Дей, С.Льюїс, П. Пугліс, Я. Скунес, Р.Чемберс, А.Шефард та інші. Суттєві напрацювання відносно сталого сільського господарства отримали у своїх дослідженнях такі науковці як О.Гуторов, О.Варченко, О. Панков, Д.Шиян.

Проте, враховуючи активізацію транзитивних процесів пов'язаних з децентралізацією, актуалізується необхідність розробки додаткових наукових положень забезпечення сталого розвитку сільських територій. Зокрема, це стосується визначення конкурентних засад розвитку сільських територій з врахуванням особливостей ведення сталого сільського господарства.

Постановка завдання. Метою статті є обґрунтування окремих теоретико- методологічних та прикладних основ забезпечення сталого сільського господарства на конкурентних засадах як чинника сталого розвитку сільських територій. Наукова новизна дослідження полягає у

обґрунтуванні теоретико- методичних основ та розробці практичних рекомендацій з формування конкурентних засад сталого розвитку сільських територій.

Виклад основного матеріалу. В умовах проведення реформи місцевого самоврядування на основі Законів України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» [2] та «Про співробітництво територіальних громад» [3] відбувається процес об'єднання територіальних громад та здійснюється пошук нових ефективних організаційних форм діяльності. Основними передумовами реформування стали розбалансованість державної та місцевої влад, недосконалу та корумповану систему управління, низьку якість надання державних послуг, нерозвинуту інфраструктуру, що забезпечує його життєдіяльність, неефективне використання бюджетних коштів, надмірне та неефективне бюджетне датування місцевих громад.

Як бачимо з рисунка 1, на початок реформи децентралізації в 92 % сільських територіальних громадах України проживало менше 3000 жителів. Майже в 11% громад налічувалося менше 500 жителів.

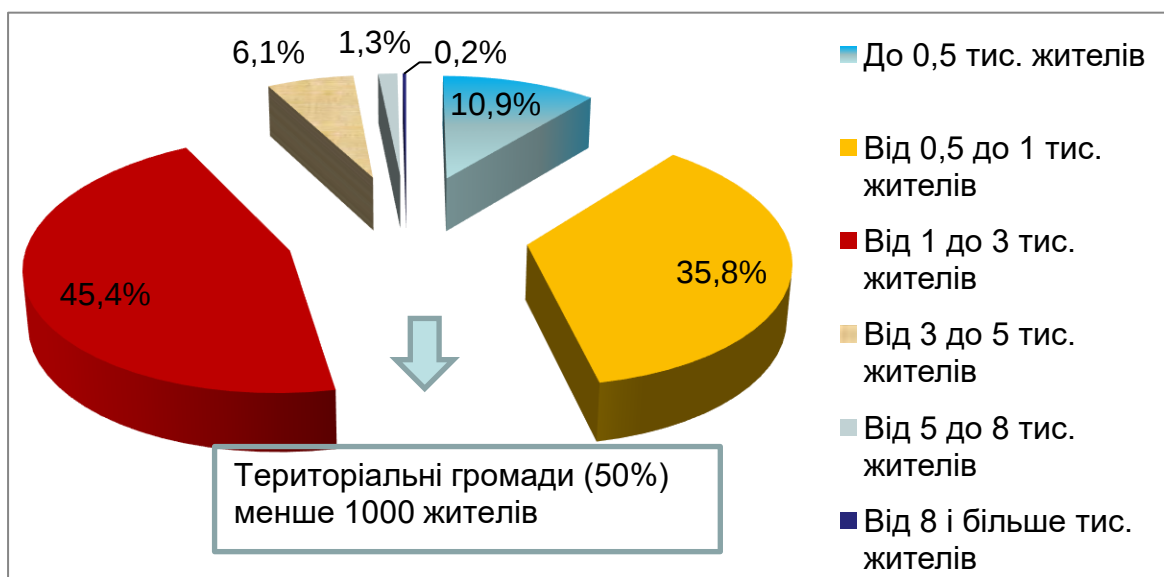

Рис. 1. Структура населення сільських територіальних громад на початку реформи децентралізації

Джерело: [5].

У понад 50% сільських територіальних громад дотаційність становить більше 70 %. 483 територіальні громади на 90 % утримуються за рахунок

коштів державного бюджету. Метою реформи місцевого самоврядування стало забезпечення можливості конкурентного розвитку сільських територій, спроможності самостійно, за рахунок власних ресурсів, вирішувати питання місцевого значення. Йдеться про наділення територіальних громад більшими ресурсами та про мобілізацію їхніх внутрішніх резервів на конкурентних засадах. Спроможна територіальна громада – територіальні громади сіл (селищ, міст), які в результаті добровільного об'єднання здатні самостійно або через відповідні органи місцевого самоврядування забезпечити належний рівень надання послуг, зокрема у сфері освіти, культури, охорони здоров'я, соціального захисту, житлово-комунального господарства, з урахуванням кадрових ресурсів, фінансового забезпечення та розвитку інфраструктури відповідної адміністративно-територіальної одиниці. Започаткована реформа місцевого самоврядування повинна вирішити питання, пов'язані із визначенням напрямів, механізмів та строків формування ефективного місцевого самоврядування спроможного максимально забезпечити надання якісних та доступних публічних послуг; задовольнити інтереси громадян в усіх сферах життєдіяльності на відповідній території; узгодити інтереси держави та територіальних громад. Відповідно до Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні [4], реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні передбачає 5 кроків та включає наступні дії:

- визначення територіальної основи органів місцевого самоврядування (ОМС) та органів виконавчої влади (ОВВ);
- розмежування повноважень між ОМС різних рівнів;
- розмежування повноважень між ОМС та ОВВ;
- визначення за кожним рівнем органів влади необхідного обсягу ресурсів;
- встановлення відповідальності ОМС перед виборцем і державою.

Станом на кінець 2017 року в Україні налічувалося 648 об'єднаних територіальних громади в яких проживає близько 6 млн. українців [5].

Децентралізація влади – передача від органів виконавчої влади органам місцевого самоврядування значної частини повноважень, ресурсів та відповідальності. Провідну роль у децентралізації мають відігравати об'єднані територіальні громади (ОТГ), які зможуть акумулювати більше ресурсів, та ефективніше ними розпоряджатися.

Площа ОТГ (рис.2) тепер складає 179,2 тисячі квадратних кілометрів, або понад 30% загальної території України.

Рис. 2. Площа об'єднаних територіальних громад

Джерело: [6].

Перші діючі об'єднані територіальні громади з'явилися в Україні після місцевих виборів 25 жовтня 2015 року. Тоді їх було 159.

Динаміка об'єднання територіальних громад: 2015 – 2018 рр.: 25 жовтня 2015 рік – 159 громад; 28 серпня 2016 року – 184 громад; 30 квітня 2017 року – 414 громад; 29 квітня 2018 року – 706 громад.

29 квітня 2018 року відбулися перші вибори у 40 об'єднаних територіальних громадах (у 4 міських, 14 селищних, 22 сільських). Тепер в Україні – 706 об'єднаних громад.

У 2017 році спростився механізм приєднання місцевих рад – до уже об'єднаних територіальних громад. Тепер, при приєднанні до міської ОТГ вибори взагалі не проводяться, а у сільських та селищних громадах – відбуваються додаткові вибори на територіях, що приєднуються (вибирають додаткових депутатів до ради ОТГ).

Тож 29 квітня – відбулося 5 таких додаткових виборів (внаслідок розширення ОТГ) [6].

А проживають в ОТГ (рис.3) майже 15% населення – 6,3 млн. осіб.

Рис. 3. Населення об'єднаних територіальних громад

Джерело: [6].

Також, 4 травня Президент Петро Порошенко підписав закон про приєднання громад до міст обласного значення. По суті, це означає можливість створення нових об'єднаних громад навколо міст обласного значення – без проведення перших виборів [6].

Вирішальне значення для темпів формування спроможних територіальних громад має фінансове забезпечення їхнього розвитку. В результаті реформування підвищилась зацікавленість місцевого самоврядування у збільшенні надходжень до місцевих бюджетів, пошуку резервів їх збільшення, покращення ефективності адміністрування податків і зборів. В об'єднаних громадах спостерігаються високі і динамічні темпи приросту власних доходів. У частині використання коштів велика увага звертається на необхідність формування найбільш оптимальної структури бюджетних видатків, створення ефективного управлінського апарату, здійснення постійного аналізу витрачання бюджетних коштів і передбачення випадків їх нерационального використання.

Практична реалізація процесу об'єднання територіальних громад розпочалась всередині 2015 року, таким чином, можемо проаналізувати результати дворічної роботи. У 2015 році було утворено 159 ОТГ. Як свідчать дані Моніторингу процесу децентралізації та реформування місцевого самоврядування станом на 10 листопада 2018 року було створено 865 ОТГ, що об'єднали 3 981 громад (рис.4).

Рис. 4. Кількість територіальних громад, що утворили ОТГ

Джерело: [1].

В рамках реформи, вже у 2016 році відповідно до зміненого Бюджетного кодексу України відбувся перерозподіл коштів у місцеві бюджети, зокрема у наступній пропорції: 60% податку на доходи фізичних осіб; 25 % екологічного податку; 5% акцизного податку з реалізації підакцизних товарів; 100 % єдиного податку; 100 % податку на прибуток підприємств та фінансових установ комунальної власності; 100% податку на майно (нерухомість, земля, транспорт). Ресурсною базою конкурентного розвитку об'єднаних територіальних громад є: державне мито, плата за надання адміністративних послуг; адміністративні штрафи та штрафні санкції; збір за місця для паркування транспортних засобів; туристичний збір; плата за ліцензії та сертифікати на певні види господарської діяльності; надходження від орендної плати за користуванням майновим комплексом та іншим майном, що перебуває в комунальній власності; рентні плати за користування надрами (в тому числі для видобування корисних копалин), за

спеціальне використання води та водних об'єктів, лісових ресурсів; орендна плата за водні об'єкти (їх частини); плата за розміщення тимчасово вільних коштів місцевих бюджетів (банківські депозити); концесійні платежі щодо об'єктів комунальної власності; 80% коштів, отриманих підприємствами, установами, що утримуються за рахунок бюджетів територіальних громад за здані золото, платину, метали платинової групи у вигляді брухту і відходів, дорогоцінне каміння, і 50% коштів за здане ними у вигляді брухту і відходів срібло; 75 % коштів від відшкодування втрат сільськогосподарського і лісгосподарського виробництва; 50% грошових стягнень за шкоду, заподіяну порушенням законодавства про охорону навколишнього природного середовища внаслідок господарської та іншої діяльності; 10% вартості питної води від суб'єктів підприємницької діяльності, які здійснюють реалізацію питної води через системи центрального водопостачання з відхиленням від відповідних стандартів; плата за надання місцевих гарантій; 1,5 % коштів від використання (реалізації) частини виробленої продукції, та/або коштів у вигляді грошового еквівалента такої державної частини продукції на території громад, де знаходиться відповідна ділянка надр (газ, нафта); 55% коштів від продажу земельних ділянок несільськогосподарського призначення або прав на них, що перебувають у державній власності до розмежування земель державної і комунальної власності.

Перераховані податки і збори націлені на нарощування власних доходів громади, залучення додаткових резервів, а з часом, зможуть більшою мірою відображати політику місцевої влади та демонструвати пріоритетність її планів. Вже перші результати подібного перерозподілу свідчать про позитивну тенденцію бюджетування місцевих бюджетів. Результат свідчить, що перерозподіл коштів на користь громади з урахуванням економічної доцільності та фінансової справедливості здатний суттєво покращити ситуацію.

Але цей обсяг все ще є недостатнім для забезпечення сталого конкурентного розвитку, адже в результаті реформи збільшується обсяг основних послуг, що надаються у громаді, це зокрема: планування розвитку території громади (стратегічне та генеральне планування, зонування); вирішення питань забудови території (відведення земельних ділянок, надання дозволів на будівництво, прийняття в експлуатацію будівель); культура та фізична культура – утримання та організація роботи будинків культури, клубів, бібліотек, стадіонів, спортивних майданчиків; житлово-комунальні послуги – централізоване водо-, теплопостачання і водовідведення, вивезення і утилізація відходів, утримання житла комунальної власності; організація пасажирських перевезень на території громади; утримання доріг комунальної власності в поселеннях; громадська безпека (дільничні міліціонери і патрульно-постова служба); середня, дошкільна та позашкільна освіта; швидка медична допомога, первинна охорона здоров'я, профілактика хвороб; соціальна допомога через територіальні центри; благоустрій території; місцевий економічний розвиток (залучення інвестицій, розвиток підприємництва); розвиток місцевої інфраструктури (доріг, мереж водо-, тепло-, газо-, електропостачання і водовідведення, інформаційних мереж, об'єктів соціального та культурного призначення).

Таким чином, від початку реформи в Україні фактично запроваджена нова бюджетна модель, яка спрямована на збільшення обсягу фінансових ресурсів у розпорядженні органів місцевого самоврядування.

Показники виконання місцевих бюджетів відображають загальний соціально-економічний стан певної території та її можливості до сталого розвитку.

Наявність необхідних ресурсів у місцевих бюджетах є запорукою того, що територіальна громада матиме можливість надавати більш якісні послуги своїм жителям, створювати соціальні проекти, створювати належні умови, необхідні для залучення інвестиційного капіталу, розробляти програми місцевого розвитку та фінансувати різноманітні заходи для покращення рівня

добробуту громади.

Підтвердженням ефективності впровадження фінансової децентралізації, стало стрімке зростання обсягів власних ресурсів місцевих бюджетів, які отримали їх частки в структурі зведеного бюджету України (рис. 5).

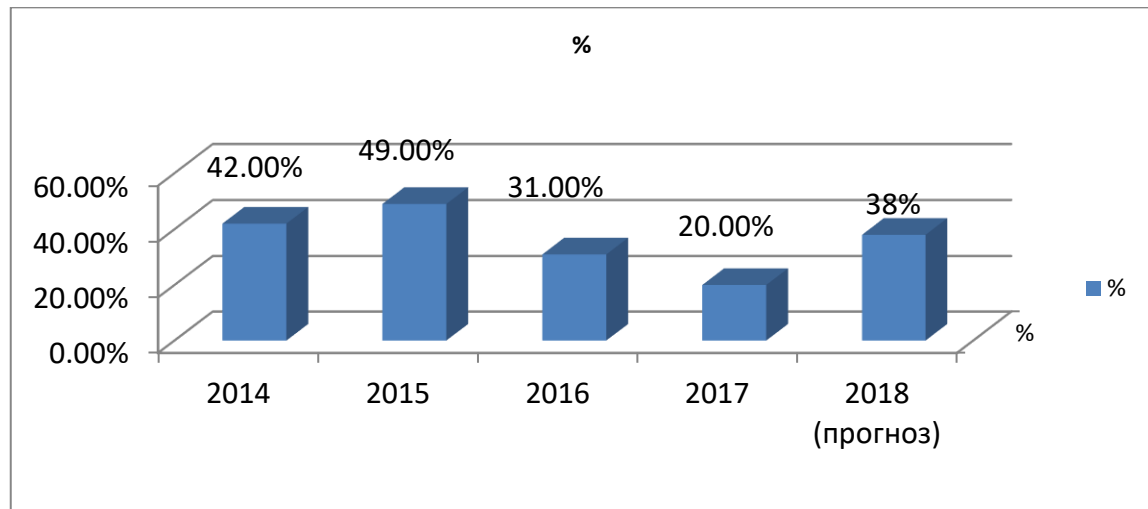

Рис. 5. Результати фінансової децентралізації ОТГ: власні доходи місцевих бюджетів, млрд. грн.

Джерело: [1].

Як бачимо з рисунка, власні ресурси місцевих бюджетів до проведення реформи у 2014 році становили 68,6 млрд. грн., а після реформи в 2017 році зросли до 192,7 млрд. грн.

Прогнозується, що у 2018 році даний показник становитиме 231 млрд. грн. Зростання власних доходів відбувається швидкими темпами, що вказує на позитивний вплив бюджетної децентралізації на формування доходів територіальних громад.

Нова законодавча база забезпечила належні правові умови та сприяла формуванню спроможних територіальних громад, які отримавши певну самостійність і незалежність від центрального бюджету, вирішують нагальні проблеми спільними зусиллями.

Частка місцевих бюджетів у зведеному бюджеті країни стрімко збільшилася і перевищила 50%, чого ніколи не спостерігалось за всю історію України (рис.6).

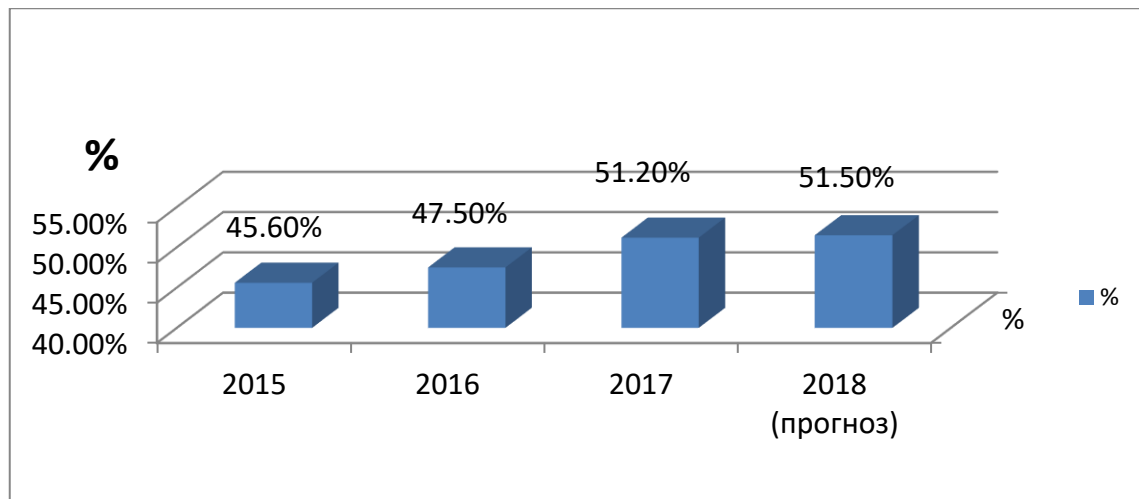

Рис.6. Частка місцевих бюджетів (з трансфертами) у зведеному бюджеті України, %

Джерело: [1].

Нові умови сприяли появі зацікавленості органів місцевого самоврядування щодо збільшення надходжень до місцевих бюджетів, підвищення ефективності адміністрування податків та зборів.

З рисунку спостерігаємо, що питома вага місцевих бюджетів у зведеному бюджеті України з кожним роком збільшується майже однаковими темпами та становить у 2017 -51,2%.

Таким чином, за період реформи децентралізації доходи місцевих бюджетів значно розширились випереджуючими темпами щодо росту доходів державного бюджету.

Збільшення проблем організаційно-управлінського характеру на фоні дефіциту коштів спонукає до посилення уваги щодо перерозподілу централізованого збору та розподілу коштів на користь місцевих громад. Вагомим чинником розподілу дохідних джерел між бюджетами є те, як розмежовані функції і повноваження між центральним управлінням і місцевим самоврядуванням. Індикатором самодостатності місцевого самоврядування є місцеві податки і збори, що уособлюють фіскальні повноваження місцевої влади, відображають її соціально-економічну політику та слугують фінансовою основою виконання покладених на неї завдань. Наявна практика місцевого оподаткування не відповідає покладеним

на місцеве самоврядування завданням.

З огляду на це, принаймні у перші десятиліття, виникає необхідність перегляду структури надходжень місцевих податків і зборів, адже в умовах реформування вкрай важливо отримати позитивні сигнали від об'єднаних громад, що свідчать про результативність об'єднання. Адже у багатьох територіальних громадах в умовах посиленої економічної кризи, непривабливого інвестиційного клімату існує невелика кількість об'єктів оподаткування, що робить систему місцевого оподаткування надзвичайно вразливою. Критерієм раціонального розмежування між центральним та місцевим бюджетом фіскального навантаження є можливість забезпечити формування бюджетних фондів, в достатньому вимірі для надання населенню гарантованих державних сервісних послуг.

Оскільки суттєвим доходом для місцевих громад є отримання податку на доходи фізичних осіб, виникає необхідність збільшення його частки у місцевому бюджеті до 80%.

Висновки. Сталий розвиток сільських територій нерозривно пов'язаний із формуванням сталого вітчизняного сільського господарства на конкурентних засадах. Базову роль у цьому процесі відіграють саме невеликі та середні агроформування, оскільки вони є основними наповнювачами місцевих бюджетів та відповідають за розвиток соціально-економічної сфери села. Відповідно, в державі мають бути створені конкурентні умови для розвитку малого аграрного бізнесу. Затверджені ООН цілі сталого розвитку передбачають досягнення чітких і конкретних індикаторів, проте без розвитку аграрного сектору їх досягнення є неможливим. Особливо це стосується цілі 2 «Подолання голоду. Сільське господарство». Принциповим є той момент, що вирішення проблеми продовольчої безпеки має відбуватися за рахунок якісних та безпечних продуктів. Беззаперечно, що досягнення вказаних цілей неможливе без державного регулювання, особливо в частині контролю за дотриманням технологій та норм ведення аграрного бізнесу. В цілому, говорячи про побудову конкурентного середовища сталого розвитку

сільських територій, мають бути визначені основні засади реформування економіки та державного регулювання в аграрній сфері та побудови конкурентного середовища та розроблені (доопрацьовані) стратегії розвитку конкретних галузей сільського господарства. При розробці цих документів мають бути враховані ряд позицій, які призведуть до більш швидкого досягнення цілей сталого розвитку.

По-перше в пріоритеті має стояти реалізація екологічно обґрунтованих систем ведення аграрного виробництва та впровадження адаптованих до локальних та природно-кліматичних умов технологій, зокрема технологій точного землеробства.

По-друге, пріоритетом державної політики має бути розвиток органічного виробництва, тобто сільськогосподарської діяльності із застосуванням біологічних методів захисту рослин та оптимальним використанням мінеральних добрив. На державному та регіональному рівні, через програми стимулювання необхідно мотивувати агровиробника до застосування не хімічних, а мікробіологічних засобів захисту рослин.

По третє, докорінно має змінитися державний контроль за реалізацією заходів щодо підвищення родючості ґрунтів та продуктивності орних земель за умови зменшення їх площі. Зокрема це стосується діяльності великих аграрних формувань в частині дотримання сівозмін та збереження якості ґрунтів. І в цьому випадку функція контролю має бути не лише у центральних контролюючих, а й місцевих органів влади на території яких розміщені посіви. збільшення обсягу виробництва високоякісних продуктів харчування;

По-четверте, необхідно змінювати в суспільстві філософію відношення до села, не лише як зони сільського господарства, а як зони комфортного проживання, в тому числі і через сприяння розвитку екологічно збалансованих сільських поселень. І це нерозривно пов'язано з розвитком інфраструктури.

По-п'яте, необхідно констатувати, що сталий розвиток сільських територій нерозривно пов'язаний з інноваційно-інвестиційної забезпеченням

аграрних підприємств. Особливо це стосується підприємств малого та середнього бізнесу. Враховуючи, що саме вони створюють соціально - економічні умови розвитку локальних територій, існує необхідність підтримки цього напрямку як з боку держави, так і з боку органів місцевої влади.

Створення сприятливого інвестиційного клімату та інноваційна модернізація аграрних підприємств забезпечить підтримку екологічного балансу, призупинить міграційні процеси, що призводять до відтоку населення з сільських територій, сприятиме збільшенню доходів домогосподарств.

Бібліографічний список.

1. Моніторинг процесу децентралізації влади та реформування місцевого самоврядування [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://storage.decentralization.gov.ua/uploads/library/file/346/10.12.2018.pdf>

2. Про добровільне об'єднання територіальних громад : Закон України від 5 лютого 2015 року № 157-VIII // Відомості Верховної Ради . – 2015. - №13. - ст.91.

3. Про співробітництво територіальних громад : Закон України від 17 червня 2014 року № 1508-VII // Відомості Верховної Ради. – 2014. - № 34. - ст.1167.

4. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: Постанова Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2014 р. № 333-р [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80/print1364973454989563>

5. Прокопенко О. М. Сільське господарство України. Статистичний збірник // Відп. за. вип. О. М. Прокопенко. – 2017.- Державна служба статистики України. – 246 с.

6. Український центр суспільних даних. Динаміка об'єднання територіальних громад України (2015-2018). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://socialdata.org.ua/dinamika-obiednannya-teritorialnikh-g/>.

REFERENCES:

1. Monitoryng protsesu detsentralizatsii vlady ta reformuvannya mistsevogo samovryaduvannya (2018) [Monitoring the process of decentralization of the authorities of the reform of the local government], [Online], available at: <https://storage.decentralization.gov.ua/uploads/library/file/346/10.12.2018.pdf> (in Ukrain)
2. Zakon Ukrainy (2015), «Pro dobrovilne obyednannya terytorialnyh gromad» [About the volunteer of territorial communities], Vidomosti Verhovnoi Rady, 2015. - st.91. (Accessed 5 lutogo 2015) (in Ukrain)
3. Zakon Ukrainy (2014), «Pro spivrobitnytstvo terytorialnyh gromad» [About cooperation territorial communities], Vidomosti Verhovnoi Rady, 2014. - st.1167. (Accessed 17 chervnya 2014) (in Ukrain)
4. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy (2014), «Pro shvalennya Kontseptsii reformuvannya mistsevogo samovryaduvannya ta terytorialnoi organizatsii vlady v Ukraini» [About the conceptualization of the reform of the local self-assembly and territorial organization of the authority in Ukraine], [Online], available at: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80/print1364973454989563> (Accessed 1 kvitnya 2014) (in Ukrain)
5. Prokopenko O. M. (2017) Silske gospodarstvo Ukrainy [Agriculture of Ukraine], Statystychnyy zbirnyk. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. – 246 s. (in Ukrain)
6. Ukrainskyy tsentr suspilnyh danyh. Dynamika obyednannya terytorialnyh gromad Ukrainy (2015-2018), [Ukrainian Center for Public Data. Dynamics of the Association of Territorial Communities of Ukraine], [Online], available at: <http://socialdata.org.ua/dinamika-obiednannya-teritorialnikh-g/> (in Ukrain)

Naumko Yu.S.

candidate of economic sciences,

associate professor of department of economics

Sumy national agrarian university

**ANALYSIS OF PREFERENCES FOR COMPETITIVE
DEVELOPMENT OF AGRICULTURAL TERRITORIES**

Reform of decentralization that is inculcated in Ukraine gave a new push to the development of rural territories. The essence of reform consists in possibility to solve independently the questions of local development due to own resources. Accordingly, before the new formed united territorial communities (UTC) there is the possibility to form a control system that would provide the prospects of development of territory not only from position of socio-economic efficiency, but also with the observance of principles of steady development of the future generations oriented to interest. The aims of steady development that were ratified in 2015 on the summit of United Nations are the basic reference-point that determines perspective directions of development of both the whole world and concretely Ukraine and, in particular, rural areas.

At the same time, it must be said that all civil territorial communities (CSOs) cannot develop from one to the same scheme, according to each territorial unit that has been identified by specific competitive advantages that ensure the possibilities of sustainable development. With traditions of economic service in the Ukrainian countryside, agriculture itself has a key industry, which must take part in ensuring the sustainable development of the territory, within the same direction.

The main prerequisites for reform were the imbalance between the state and local authorities, the imperfect and corrupt governance system, the poor quality of public services, the underdeveloped infrastructure that provides for its livelihoods, the inefficient use of budget funds, and the excessive and inefficient budgeting of local communities.

Sustainable development of rural areas is inextricably linked with the

formation of sustainable domestic agriculture on a competitive basis. The basic role in this process is played by small and medium agroforming, since they are the main fillers of local budgets and are responsible for the development of the socio-economic sphere of the village. Accordingly, competitive conditions for the development of small agribusiness should be created in the state.